

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН**

**Збірник
наукових праць**

2019

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2019. — 184 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Совтис Наталія Миколаївна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Деменчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сіранчук Наталія Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Бігунова Світозара Анатолівна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Бісовецька Людмила Андріївна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Кучма Тетяна Валерівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лук'яник Людмила Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Катерина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романюк Світлана Констянтинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ясногурська Людмила Михайлівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 10 від 28.11.2019 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2019

відходить на 5 кроків від вихователя, а потім, зробивши крок, називає одне дієслово за темою. Сказавши правильно всі слова, доходить до вихователя. Педагог може погладити по голові, потиснути руку й т.д.

З метою активізації пізнавального інтересу дошкільників доцільно вводити костюмоване інсценування улюблених, відомих дітям казок англійською мовою. Під час вивчення дітьми сценаріїв краще засвоюється лексичний запас англійських слів, мовних структур, зворотів, запитань та мимовільно формується чітка система навичок поведінки екологічно-свідомої особистості.

На початковому етапі екологічного виховання під час вивчення іноземної мови доцільно використовувати природну, малюнкову, об'ємну, звукову і символічно-графічну наочність. Одночасне використання звукового та графічного пояснення сприяє ефективному досягненню поставленої мети – формування екологічної культури учнів[5, с.38].

Інтерактивну дошку (комп'ютер та проектор) слід розглядати як елемент системи засобів навчання, що значно підсилює інтерес школяра до навчання іноземної мови. За допомогою відео- та звукозапису відбувається посилення емоційного впливу навчального матеріалу, що забезпечує прискорення процесів сприймання, мислення та пам'яті вихованців.

Елементами унаочнення є також роздатковий матеріал, гербарії рослин, ілюстрації в журналах природознавства. Виготовлення стендів, стіннівок, пам'яток самими учнями є важливим компонентом колективної роботи, що активізує творчі здібності учнів.

Результати педагогічної роботи з екологічного виховання та одночасного вдосконалення мовних та мовленнєвих навичок учнів залежать від вмілого поєднання різних форм та методів організації уроку іноземної мови.

Висновки. Важко переоцінити роль освіти в подоланні екологічних проблем, більш того, на нашу думку вона є вирішальною. Екологічна освіта повинна бути інтегрована в систему формальної освіти на всіх рівнях, щоб надати необхідні знання та навички, забезпечити розуміння, потрібне для участі підростаючого покоління у вирішенні проблем довкілля. Викладання іноземної мови володіє певними підходами і методами, які роблять можливим впровадження екологічної освіти. Така інтеграція має численні переваги для дошкільників, а найголовніші з них, обґрунтоване та цілеспрямоване вивчення іноземної мови та виховання екологічного усвідомлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Редакція журналу «Дошкільне виховання», 1999. – 61 с
2. Біла І. М. Дитина відкриває навколишній світ. – І. М. Біла. – Дошкільне виховання. 2005. – № 6. – С. 26-28.
3. Боровская Л. А. Лес — природное сообщество . – Л. А. Боровская. – Начальная школа. — 2010. — № 12. — С. 38-42.
4. Пономаренко Л. В. Екологічне виховання молодших школярів у процесі навчання / Л. В. Пономаренко — Х. : Вид. група Основа, 2009. — 144с.
5. Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад : постанова Кабінету Міністрів України від 6 трав. 2001 р. № 433 . – Освіта України: Нормат.-прав. док. — Офіц. вид. — К. : Міленіум, 2011. — 163 с.
6. Тарасенко Г. С. Естетична цінність природи в системі стратегічних орієнтирів екологічного виховання . – Г. С. Тарасенко . – Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 170-177.

The article deals with modern principles of ecological competence formation of pupils of preschool educational institution. The author presents practical pedagogical approaches aimed at shaping students' environmental ethics and outlook in the educational process.

Key words: preschool education, environmental methodology, environmental education, environmental ethics, environmental competence.

УДК УДК 81'243:373.2.016

Н.М. СПРАНЧУК, К.В. СИДОРЧУК

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті наголошується, що для того щоб досягти високого рівня культури мовлення неможливо без високої лінгвістичної свідомості носія мови, любові до мови, постійної потреби аналізувати, удосконалювати, шліфувати власне мовлення. Необхідно вдумливо читати твори майстрів різних стилів, добре оволодіти мовними нормами, стежити за їх змінами, не допускати змішування мовних явищ, проявів інтерференції, критично ставитися до написаного і мовленого слова.

Ключові слова: мова, школа, урок, лінгвістична свідомість.

За визначенням учених культура мовлення вивчає нормативність мови, володіння літературними нормами на всіх мовних рівнях, її відповідність тим вимогам, що ставляться перед мовою в суспільстві, розробляє правила вимови, слововживання, формотворення, побудови словосполучень і речень.

В українській лінгвістичній літературі вживають паралельно терміни культура мови (І. К. Білодід, С. Я. Єрмоленко, Л. І. Мацько, А. П. Коваль, М. М. Пилинський, В. М. Русанівський) і культура мовлення (Н. Д. Бабич, О. М. Беляєв, М. А. Жовтобрюх, Т. І. Панько). Проте використання терміну “культура мовлення” є більш доречним, оскільки він характеризує комунікативно-діяльнісний підхід до мовної освіти, обумовлюючи готовність мовця до використання мовних засобів.

Культура мовлення і мови, культура поведінки, культура спілкування в повсякденному житті взаємопов'язані. Проте, ввічливо та доброзичливо звертаючись до інших, можна вживати слова, порушуючи граматичні правила. Тому потрібно знайти такі способи і засоби спілкування, які б найбільшою мірою відповідали ситуації. Найчастіше культуру спілкування плутають з культурою мовлення.

Культура мовлення – це здатність використовувати оптимальні для конкретної ситуації мовні засоби.

Культура спілкування – складова частина культури людини загалом. Для культури спілкування характерна також нормативність. Вона визначає, як мають спілкуватися люди в певному суспільстві, у конкретній ситуації.

Культура мовлення – лінгводидактична наука, яка вивчає стан і статус (критерії, типологію) норм сучасної української мови в конкретну епоху та рівень лінгвістичної компетенції сучасних мовців, соціальний та особистісний аспекти їх культуромовної діяльності.

Об'єктом вивчення культури мовлення є саме мовлення, предметом – норми літературної мови в їх конкретній історичній вияві.

Культура мови вивчає особливості використання норм і займається регламентацією мовленнєвої діяльності з нормативних позицій.

Часто практичні поради суперечать проголошуваним теоретичним положенням, але саме так пробиває собі дорогу рухлива, динамічна норма як головна дійова особа культури мовлення. Вона змінюється разом із розвитком літературної вимови. Мовними нормами мають володіти всі носії української мови. Вони єдині і загальнообов'язкові. Виробляються мовні норми суспільномовною практикою народу, відшліфовуються майстрами слова різних стилів, обґрунтовуються мовознавчою наукою і узаконюються певними рядовими і науково-освітніми актами.

Мовознавці виділяють такі мовні норми: лексичні, стилістичні, акцентологічні, орфоепічні, графічні, орфографічні, граматичні та пунктуаційні.

Культура мовлення починається з самоусвідомлення мовної особистості. Вона зароджується і розвивається там, де носіям національної літературної мови не байдуже, як вони говорять і пишуть, як сприймається їхня мова в різному суспільному середовищі та контексті інших мов.

Культура мовлення покликана оцінювати доречність, доцільність або недоречність, недоцільність використання різних засобів мовного вираження. Вона виступає тим чутливим інструментом, що першим помічає нові явища в лексиці, фразеології, граматиці, підказує мовцям стилістичне забарвлення мовних форм, попереджає про втрату словом його інформаційного і емоційного заряду.

Сьогодні більше уваги приділяється культурі писемної мови, очевидно, тому що помилка на письмі живучіша й наочніша, а традиції усного літературного мовлення згадуються переважно у зв'язку з правилами вимови й наголошуванням слів. Тим часом усне мовлення через недостатню пропаганду, популяцію цих норм, та через розширення сфери функціонування мовлення на радіо, телебаченні, де слово в його звуковому вияві тиражується не піднесення тисячами, а мільйонами примірників, так гостро сьогодні і потребує усної мовленнєвої культури. Традиції усного літературного спілкування тісно пов'язані з народознавством. Чи не тому й повернення до свого родоводу, народного коріння по-іншому висвічує проблеми культури усного спілкування. Коріння її в бабусиній казці, в інтонаціях батьківських розповідей, у закладеному зв'язку з народною етикою, мораллю.

Культура мови не залежить від конкретного звичайного мовця, а культура мовлення є свідченням особистісного рівня кожної особистості, того, яку вона створює навколо себе вербальну комунікативну ситуацію, мовну ауру, що сформує мовний смак чи несмак.

Проголошуючи думку: «Культура мови – загальна культура людини», маємо дбати про такі морально-етичні категорії, як любов до рідної мови, мовно-національна самосвідомість, які стають реальністю тільки за активного ставлення до слова, коли існує постійна потреба шліфувати свою мову, вчитися слухати й сприймати слово, володіти ним як засобом вираження думки. Оцінка – «гарна мова» завжди суб'єктивна, але в суспільстві виробляються і об'єктивні критерії літературної зразкової норми. Мовно-культурна діяльність не доходить, звичайно, без конфліктів, суперечок щодо конкретного слововживання. Часто практичні поради суперечать проголошуваним теоретичним положенням, але саме так пробиває собі дорогу рухлива, динамічна норма як головна дійова особа культури мовлення. Вона змінюється разом із розвитком літературної вимови.

Мовлення людини – це своєрідна візитна картка, це свідчення рівня освіченості людини, її культури, а разом з тим, через сукупну мовленнєву практику мовців – це показник культури суспільства.

Головними завданнями культури мовлення є:

- виховання навичок літературного спілкування;
- пропаганда й засвоєння літературних норм у слововжитку, граматичному оформленні мови, у вимові та наголошуванні;
- неприйняття спотвореної мови або суржику.

Функції мови:

- засіб спілкування і об'єктивації спілкування;
- засіб пізнання і його об'єктивації;
- засіб творення нових одиниць мовних підсистем і об'єктивації цього процесу;
- засіб вираження емоцій, внутрішнього стану людини і волі;
- засіб створення і об'єктивації словесних художніх образів.

Функції мовлення:

- здійснення, реалізація процесу спілкування (комунікативна функція);
- здійснення процесів пізнання (пізнавальна функція);
- здійснення процесів творення нових одиниць мовних підсистем;
- здійснення, реалізація процесу вираження емоцій (емотивна функція);
- здійснення, реалізація процесу творення художніх образів, творів (естетична функція).

Отже, функціонально мова характеризується як засіб, а мовлення – як процес.

Людина з низькою культурою мовлення порушує правила слововживання, граматики, вимови та наголошення, написання. Якщо ж людина володіє культурою мовлення, то про неї кажуть, що це людина розвиненого інтелекту й високої загальної культури. Культура мовлення виявляється в наступних аспектах — нормативність, адекватність, естетичність, поліфункціональність мовлення.

Нормативність — це дотримання правил усного та писемного мовлення: правильне наголошування, інтонування, слововживання, будова речень, діалогу, тексту, це дотримання загальноприйнятих стандартів. Наше завдання - розвинути з собі здатність оптимального вибору мовних засобів відповідно до предмета розмови.

Обов'язковою ознакою високої мовленнєвої культури є володіння лексичним багатством рідної мови. Кожна культурна людина з вищою освітою має вчитися глибше пізнавати тонкощі рідної мови, сприймати гру відтінків рідного слова (вчитися серцем сприймати красу слова). Адже українська мова може здивувати і захопити.

На формування культури мовлення впливають такі чинники:

=> система норм літературної мови (мовний компонент культури мовлення). Граматична і стилістична грамотність, повнота розуміння мовної одиниці і володіння законами логіки внаслідок створення і сприйняття текстів визначають правильність, точність і логічність мовлення в конкретній ситуації або в певній сфері спілкування;

=> сукупність етичних правил свого народу (етичний компонент культури мовлення). Правильність мовлення передбачає також знання культурної традиції і заборон (табу), розуміння, що таке доречність і чистота мовлення;

=> мета й обставини спілкування (комунікативний компонент культури мовлення). Крім володіння мовними нормами і знання культурно-етичних варіантів, на культуру мовлення впливає вміння гнучко поводитися в конкретній ситуації, зокрема висловлюватися доречно, лаконічно, ясно;

=> національні уявлення про красу мовлення (етичний компонент культури мовлення). Краса українського мовлення формується ефонічністю, милозвучністю), словниковим багатством, різноманітністю граматичних конструкцій і стилістичною виразністю;

=> мовна освіта і загальна освіченість мовців.

Отже, культура мовлення — це сукупність таких якостей, які найкраще діють на адресата із урахуванням конкретної ситуації, поставлених мети і завдань. До них відносяться: точність, зрозумілість, чистота мови, багатство і розмаїтість, виразність, правильність.

Основним недоліком навчального процесу в школі є той факт, що учнів навчають мови, а не навчають володіти нею, тобто застосовувати вже набуті знання в конкретній мовленнєвій ситуації. Саме здатність використовувати мовні засоби, оптимальні для конкретної ситуації мовлення і становить культуру мовлення.

Педагогічна ефективність мовлення вчителя залежить від рівня володіння мовою, правильного добору мовних засобів, тобто від культури мовлення. З культурою мовлення насамперед пов'язують уміння правильно говорити й писати добирати мовно-виражальні засоби відповідно до мети і обставин спілкування.

Культура мовлення вчителя — поняття змістовне та багатогранне. Використання в конкретному акті спілкування спеціально відібраних елементів мови і є по-суті мовленням. Точність і правильність відбору залежать від ерудиції мовця, його вміння усвідомлено відбирати і застосовувати мовленнєві засоби, необхідні для оформлення тієї чи іншої думки.

Отже, хороший голос, чітка дикція, правильна літературна вимова, вміння точно, образно, емоційно висловити думку є основними компонентами мовлення майбутнього педагога.

Аналіз діяльності вчителів-початківців показує, що нерідко добре підготовлений урок, не підкріплений яскравим, образним мовленням вчителя, не реалізує до кінця свої освітні та виховні можливості. Ось чому розвиток мовленнєвої культури педагога слід розглядати, з одного боку, як засіб оптимізації навчання, а з іншого - як фактор посилення його виховного впливу.

У процесі усного спілкування вчитель неодмінно повинен дотримуватися загальноприйнятих орфоепічних, лексичних, граматичних і стилістичних норм літературної мови, хоч інколи допустиме, залежно від мовленнєвої ситуації, зживання побутової лексики, розмовно-просторічних слів, окремих діалектних форм

(наприклад, під час відтворення зображених у художньому творі історичної епохи або місцевого колориту чи для характеристики героїв-персонажів).

Мовлення вчителя має бути емоційним. Тим часом нерідко доводиться зустрічатися з недооцінкою емоцій на заняттях мови.

Саме в навчанні рідної мови, завдяки якій дитина пізнає світ у всьому багатстві його виявлення, треба обов'язково звертатися до емоцій учнів. Емоційність навчання щонайперше досягається змістовною, захоплюючою розповіддю вчителя. Якщо педагог звертається лише до розуму вихованців, не дбаючи про їхні почуття, його уроки, гурткові заняття, позакласні заходи справді видаються сухими. На них панують нудьга і байдужість. Знання, не підкріплені і не зігріті позитивними емоціями, залишають учня холодним, не зачіпають за живе, швидко „вивітрюються”.

Слід наголосити на тому, що рівень мовленнєвої культури можна набагато підвищити за умови безперервного навчання.

Справжній учитель — завжди учень (Біляєв О.) Слід постійно збагачувати й оновлювати свої знання з мови, літератури, вдосконалювати мовлення, підвищувати його культуру.

Безсумнівно, для успішності професійної діяльності вчителя необхідними є такі риси його мовлення, як бездоганна дикція, дотримання всіх орфоепічних норм сучасної української літературної мови, добре поставлений голос, уміння керувати диханням, тобто професійне володіння технікою мовлення.

Отже, культура мовлення — це сфера взаємодії мовлення, мови і культури, мовлення, мови і позамовної дійсності, вживання мови відповідно до вимог національної культури і ситуації спілкування. Кожна молода людина має прагнути досягти найвищих рівнів мовленнєвої культури, бо це є основою самореалізації, інтелектуально-духовного і фахового зростання.

Досягти високого рівня культури мовлення неможливо без високої лінгвістичної свідомості носія мови, любові до мови, постійної потреби аналізувати, удосконалювати, шліфувати власне мовлення. Необхідно вдумливо читати твори майстрів різних стилів, добре оволодіти мовними нормами, стежити за їх змінами, не допускати змішування мовних явищ, проявів інтерференції (використання елементів різних мов); критично ставитися до написаного і мовленого слова, не йти за «модними» тенденціями у вживанні іншомовних слів, жаргонізмів-кліше (стійких сполучень, що використовуються в певних ситуаціях), термінологізмів, «телеграфного» стилю мовлення.

Високий рівень культури мовлення вчителя забезпечується його організаторськими вміннями (організувати процес спілкування, враховуючи ситуацію, мотив і мету спілкування, правильно розуміючи партнера викликати і підтримувати інтерес до спілкування, поступово досягаючи своєї мети), інформативними (викласти інформацію в монологічній або діалогічній формі доступними для адресата лексичними засобами, синтаксичним інтонаційним оформленням); перцептивними (словом і ділом впливати на партнерів, переконувати їх, схилити на свій бік); контрольно-стимулюючими (оцінювати діяльність співрозмовника на кожному етапі спілкування у такій формі, підсилювати його прагнення подальшого спілкування, аналізувати власну мовленнєву діяльність) та ін.

Правильна вимова, вільне, невимушене оперування словом, уникнення вульгаризмів, провінціалізмів, архаїзмів, слів-паразитів, зайвих іншомовних слів, наголошування на головних думках, фонетична виразність, інтонаційна розмаїтість, чітка дикція, розмірений темп мовлення, правильне використання логічних наголосів і психологічних пауз, взаємо відповідність між змістом і тоном, між словами, жестами та мімікою - необхідні елементи мовної культури і вчителя, і учнів.

Зважаючи на особливості формування нормативного мовлення учнів початкової ланки школи, визначено першооснови мовленнєвої культури як здатність мовців правильно, точно, логічно висловлюватися, добираючи мовновиражальні засоби відповідно до мети і обставин комунікації, загальноприйнятого мовленнєвого етикету. Таке визначення, відображає формування в учнів початкових класів необхідних і достатніх ознак культури мовлення.

У сучасних риториках та дослідженнях з культури мови виділяють такі комунікативно-риторичні якості мовлення: змістовність, доречність, точність, логічність і послідовність, правильність і чистоту, багатство (різноманітність), виразність і образність. Аналіз цих якостей мовлення свідчить про те, що вони пов'язані з усіма складовими комунікативного акту: учасниками (адресантом й адресатом), їх взаємодією (принципами та правилами спілкування), мовним кодом, конситуацією, що сприяє формуванню ефективного спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Большакова І. Ситуативна навчально – мовленнєва діяльність школярів на уроках рідної мови // Початкова школа. – 2002. - № 10. – С. 9-11.
2. Дика Н. Поняття культури мовлення учнів // Дивослово. – 2002. - № 2.– С. 50-51.
3. Мачуська І.М. Формування культури спілкування суб'єктів навчально-виховного процесу // Педагогіка і психологія. – 2003. - № 3.
4. Ніколаєва С.Ю., Гринюк Г.А. та ін. Сучасні технології навчання міжособистісного спілкування. – К.: Ленвіт, 2007.
5. Трунова В.А. Мовленнєві ситуації як засіб формування комунікативних умінь // Початкова школа. – 2004. -

№ 7. – С. 27-28.

6. Шевцова Л.С. Ситуативні завдання як ефективний засіб розвитку мовлення учнів // Українська мова і література в школі. – 2001. - № 2 – С. 11-15.

7. Шевцова Л.С. Методика застосування мовленнєвих ситуативних завдань: Методичний посібник. – Житомир, 2004. – 94 с.

The article emphasizes that in order to achieve a high level of speech culture it is impossible without a high linguistic consciousness of the native speaker, love of the language, the constant need to analyze, improve, and polish his own speech. It is necessary to read carefully the works of masters of different styles, to master the language norms well, to monitor their changes, to prevent mixing of language phenomena, manifestations of interference, to be critical of written and spoken words.

Key words: language, school, lesson, linguistic consciousness.

УДК 81'243:373.2.016

С.С. ВАСИЛЬКЕВИЧ, О.П. КАЗМІРУК

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У роботі висвітлене питання ефективності використання інноваційних технологій на уроках англійської мови. Розглянуто сутність понять «інновація», «інноваційний процес» та «інноваційна педагогічна технологія». Розкрито необхідність використання інноваційних технологій у сучасній професійній освіті у зв'язку з посиленням інформатизації суспільства.

Розкривається актуальність і практична цінність інноваційних технологій. Наголошено на тому, що ефективність навчання безпосередньо залежить від доцільності використання різноманітних, найбільш адекватних навчальній темі методів навчання, а також від активізації всього навчального процесу. Акцентується увага на застосуванні інноваційних ігор при вивченні іноземної мови, адже вони стимулюють процес пізнання і навчання дітей, а також привчають їх до сумлінної праці. Введення в урок ігор чи ігрових моментів робить навчання цікавішим, створює в дітей бадьорий настрій, полегшує подолання труднощів у засвоєнні навчального матеріалу.

Ключові слова: інноваційність, інноваційні технології, іноземна мова, учні початкових класів, ігри.

Актуальність роботи. Навчання іноземних мов на різних етапах сьогодні набуває особливого значення у контексті процесів розвитку особистості, глобалізації та інтеграції України в європейський освітній простір. У зв'язку з оновленням нормативних документів, зокрема, з прийняттям Державного стандарту загальної початкової освіти виникає потреба перегляду підходів до викладання іноземних мов на всіх етапах навчання.

Національна доктрина розвитку освіти серед пріоритетних напрямів визначає запровадження освітніх інновацій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів.

Проблема інновацій в освіті стала предметом наукових пошуків педагогів з усього світу (К. Ангеловські, В. Андресв, Х. Барнет, Дж. Бассет, М. Богуславський, В. Взятишев, Д. Гамільтон, Н. Грос, Р. Едем, М. Єльмандра, У. Кінгстон, Н. Лагервей, М. Майлз, Е. Роджерс, А. Хаберман, Р. Хейвлок, Д. Чен та ін.). Упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів розглядають науковці: Л. Березівська, К. Бондарева, Л. Даниленко, І. Дичківська, Г. Лаврентьєва, А. Підласий, С. Сисоева та інші.

Термін «інновація» (із пізньолатинської *innovatio* – оновлення, новизна, зміна) означає нововведення, тобто цілеспрямовані зміни, які вносять у середовище впровадження нові стабільні елементи (нововведення), що викликають перехід системи з одного стану до іншого.

Саме застосування інноваційних технологій на уроках дають можливість вчителю розкрити здібності та таланти школярів, навчити їх вчитися та розвивати їх потенціал.

Саме інноваційні технології «забезпечують учням вільний доступ до різноманітної інформації, набуття навичок вирішення різноманітних проблем на основі їх всебічного дослідження і аналізу, здобуття певних знань в різноманітних галузях»[5, с. 16-19].

Згідно з новим Державним стандартом загальної початкової освіти вивчення іноземних мов у загальноосвітніх закладах України розпочинається з 1-го класу, вивчення другої іноземної мови – з 5-го класу [2]. У зв'язку з цим особливою актуальністю набуває перегляд технологій навчання, які б сприяли ефективності процесу оволодіння іноземними мовами молодшими школярами. Сьогодні серед інноваційних технологій, які застосовуються у початковій школі, виокремлюють: проектні технології, технологію мовного портфоліо (Мовний портфель), інформаційні технології, інтерактивні технології.

Сьогодні існує чимало методів і технологій викладання англійської мови – як традиційних, так і новітніх. Необхідною умовою вибору того чи іншого методу навчання, що підходить і вчителю, і учням, є знання інноваційних технологій навчання. Основне завдання сучасного вчителя, як стверджує М. Куріч, – обрати методи і форми організації навчальної діяльності учнів, що найкраще відповідають рівню розвитку кожного учня [1].

ЗМІСТ

<i>Ясногурська Л.М.</i> Подружня зрада у паремійних фондах англійської та української мов	3
<i>Совтис Н.М.</i> Основні засади опису мовної картини світу	7
<i>Щербачук Н.П.</i> Особливості функціонування та засоби вираження адвербіальних синтаксем у простих реченнях-репліках	10
<i>Мороз Н.М.</i> Структурні особливості концепту «кохання/love» в англійській мові	12
<i>Мороз Л.В.</i> Структурно-семантичні ознаки та художній феномен рольової лірики	19
<i>Михальчук Н.О., Набочук О.Ю.</i> Психолінгвістична термінологія в парадигмі лінгвістичної прагматики	23
<i>Івашкевич Е.Е., Антюхова Н.І.</i> Рівні професійного становлення майбутнього перекладача	26
<i>Павелків К.М., Попова А.В.</i> Сучасне викладання іноземних мов. Оцінюємо все по-різному	32
<i>Ясногурська Л.М., Кіряк Т.І.</i> Використання превентивної адаптаційної системи в дошкільних закладах	34
<i>Бісовецька Л.А., Дацшина І.В.</i> Методика формування в учнів початкових класів уміння створювати текст.....	37
<i>Данілова Н.Р., Кардаш Н.О.</i> Роль ігор у вивченні англійської мови дітей старшого дошкільного віку	39
<i>Лук'яник Л.В., Старовойт В.О.</i> Особливості формування фонетико-орфоепічної компетентності учнів початкових класів на уроках української мови	42
<i>Василькевич С.С., Жданюк А.В.</i> Формування навичок читання англійською мовою з використанням наочності у початковій школі	45
<i>Романюк С.К., Лук'яничук О.П.</i> Основи розвитку у старших дошкільників іншомовного лексичного запасу засобами мистецтва живопису	48
<i>Мороз Н.М., Ячменник Р.О.</i> Особливості вивчення англійської мови у закладах дошкільної освіти	51
<i>Мороз Л.В., Кухновець Л.П.</i> Професійна готовність майбутніх вихователів до навчання дітей дошкільного віку іноземної мови	53
<i>Денисюк Л.В., Петровець В.М.</i> Просвітницька робота з батьками у вивченні англійської мови засобами образотворчого мистецтва	55
<i>Лук'яник Л.В., Піхоцька О.М.</i> Феномен поняття «нетрадиційні уроки», класифікація нетрадиційних уроків	58
<i>Мороз Л.В., Хрящевська Т.В.</i> Виховання екологічних компетентностей у старших дошкільників засобами іноземної мови	61
<i>Сіранчук Н.М., Сидорчук К.В.</i> До проблеми розвитку культури мовлення учнів початкової школи на уроках української мови	63
<i>Василькевич С.С., Казмірук О.П.</i> Інноваційні технології вивчення іноземної мови у початковій школі	67
<i>Данілова Н.Р., Давидюк Т.В.</i> Гра як засіб формування іншомовної комунікативної компетенції дошкільників	70
<i>Романюк С.К., Близник А.В.</i> Використання іноземної мови в ігровій діяльності дітей з особливими потребами	73
<i>Мороз Л.В., Гречун І.П.</i> Розвиток творчості старших дошкільників на заняттях з іноземної мови	75
<i>Трофімчук В.М., Чучак К.О.</i> Роль мовленнєвої гри у навчанні усного англомовного мовлення дітей старшого дошкільного віку	76
<i>Лук'яник Л.В., Ляшецька О.І.</i> Психолого-педагогічні основи формування комунікативних умінь і навичок засобами ситуативних завдань на уроках української мови у початкових класах	80
<i>Павелків К.М., Коновальчук Л.Ю.</i> Розвиток креативного мислення учнів молодшого шкільного віку на уроках англійської мови ігри-вправи як засіб розвитку	83
<i>Романюк С.К., Подійом О.І.</i> Особливості використання англомовних пісень у закладах дошкільної освіти	85
<i>Трофімчук В.М., Панчук В.В.</i> Розвиток творчих здібностей на уроках англійської мови в початковій школі	87
<i>Павелків К.М., Сукало О.І.</i> Проблеми навчання іноземної мови в початковій школі	91
<i>Мороз Н.М., Миколаюк М.М.</i> Формування іншомовної комунікативної компетенції – важливе завдання вчителя іноземної мови у закладі дошкільної освіти	94
<i>Романюк С.К., Дутчак Т.І.</i> Гендерні особливості навчання іноземної мови дошкільників	96
<i>Романюк С.К., Гладковська М.В.</i> Використання казок на заняттях з англійської мови в закладі дошкільної освіти	100
<i>Лук'яник Л.В., Черепович І.В.</i> Використання народознавчої лексики у структурі уроку	102
<i>Данілова Н.Р., Гамула Ю.В.</i> Формування мотивації та інтересу до вивчення англійської мови на початковому етапі навчання	104
<i>Дуброва А.С., Івашко А.М.</i> Використання пісень на уроках англійської мови в початкових класах	108
<i>Денисюк Л.В., Гаврилюк О.О.</i> Інтеграція іноземної мови у процесі ознайомлення дошкільників з природою в аспекті розвитку креативності	112
<i>Павелків К.М., Сікора О.С.</i> Особливості викладання англійської мови в початкових класах Нової	

української школи	116
<i>Трофімчук В.М., Димарчук Л.В.</i> Проблеми підготовки дітей до вивчення іноземної мови в закладі дошкільної освіти	117
<i>Верьовкіна О.Є., Пасічник Ю.В.</i> Теоретико-методичні аспекти формування навичок говоріння у дітей дошкільного віку на заняттях з іноземної мови	120
<i>Ковалюк В.В., Бичук С.Б.</i> Сучасні технології навчання іноземної мови у дошкільному закладі	124
<i>Дуброва А.С., Гаврильчик В.О.</i> Викладання англійської мови за допомогою інноваційних засобів	126
<i>Денисюк Л.В., Панасюк О.М.</i> Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови у контексті Нової української школи	129
<i>Мороз Л.В., Швець І.М.</i> Особливості виховання національної гідності в учнів молодшого шкільного віку на уроках іноземної мови	131
<i>Мороз Л.В., Панасюк К.А.</i> Проблеми підготовки дітей дошкільного віку до вивчення англійської мови: аспект мовленнєвої діяльності	134
<i>Ясногурська Л.М., Сидорчук Н.М.</i> Географічна компетентність як одна із складових професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів	137
<i>Романюк С.К., Ляшук А.В.</i> Використання мультимедійних технологій у навчанні англійської мови у закладі дошкільної освіти	140
<i>Ясногурська Л.М., Чорна О.Ю.</i> Використання різних видів наочності на уроках англійської мови у початковій школі	142
<i>Ясногурська Л.М., Бублей Л.М.</i> Розвиток критичного мислення учнів молодшого шкільного віку на уроках англійської мови	144
<i>Краля І.В., Швець Н.М.</i> Значення вивчення англійської мови з дітьми дошкільного віку	148
<i>Ковалюк В.В., Ришко О.В.</i> Гра як засіб досягнення результативності навчання англійської мови	150
<i>Мороз Н.М., Ковтунович І.І.</i> Виховання інтересу до художньої праці на заняттях з іноземної мови	153
<i>Ковалюк В.В., Савич Л.В.</i> Формування навичок читання англійською мовою у здобувачів знань нової української школи	154
<i>Дуброва А.С., Кошлата М.А.</i> Англійська мова як складова процесу соціалізації дошкільників у закладі дошкільної освіти	157
<i>Краля І.В., Савостьянова В.М.</i> Особливості раннього вивчення іноземної мови в закладі дошкільної освіти	160
<i>Ковалюк В.В., Хрящевська М.А.</i> Форми організації роботи з вивчення іноземної мови в сучасному закладі дошкільної освіти	161
<i>Хунавцева Н.А.</i> The problem of organizing the facilitative interaction at the process of teaching pupils at secondary schools	164
<i>Івашкевич Е.З., Яцюрин А.А.</i> The empirical research of the determination of social intelligence of the teachers by the way of understanding by them a folklore	172
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	178
ЗМІСТ	180